

Oslo, 27.05.2026

Skriftlig innspill rusbehandlingsutvalget fra Pårørendealliansen

Pårørendealliansen (PA) er en frittstående paraplyorganisasjon som skal arbeide for å ivareta pårørendes interesser og rettigheter, uavhengig av hvem man er pårørende til. 800 000 pårørende og rundt 150 000 barn og unge pårørende utfører i dag en innsats på 140 000 årsverk for landets pasienter, brukere og eldre. Pårørendealliansen skal synliggjøre pårørendes utfordringer i alle livsfaser og skal være en aktiv pådriver i utformingen av en pårørendepolitikk i Norge som sidestiller alle pårørendegrupper. Vi har i dag 49 medlemsorganisasjoner med til sammen 800 000 personer tilknyttet som medlemmer eller ansatte. Se gjerne mer om dette og vårt arbeid på [Pårørendealliansen \(parorendealliansen.no\)](https://parorendealliansen.no)

Dette er vårt skriftlige innspill innsendt i forbindelse med innspillsmøte for paraplyorganisasjoner 27.05.2026.

Vi viser til skriftlig innspill sendt 9. desember, for en helhetlig gjennomgang av tiltak som er nødvendige for å styrke pårørendeperspektivet i rusbehandlingen.

Ny kunnskap om unge pårørende

I år ble en ny nasjonal pårørendeundersøkelse, i regi av Helsedirektoratet, om unge pårørende (16-25 år) lansert. Dette er den største undersøkelsen i rekken av nasjonale pårørendeundersøkelser. Til sammen har over 9000 unge i aldersgruppen svart på undersøkelsen. Rundt 2200 av disse er unge pårørende. Denne undersøkelsen gir et solid datagrunnlag til å generalisere ut mot den generelle unge pårørendepopulasjonen.

På bakgrunn av utvalget ser man at i overkant av 160 000 unge er pårørende til foreldre eller søsken. Dette tilsvarer 1 av 4 unge i aldersgruppen.

Funnene i undersøkelsen er tydelige og slående og viser at unge pårørende ofte opplever en ekstra byrde andre unge ikke opplever:

- Unge pårørende har lavere livskvalitet, lavere tilfredshet, dårligere mestring og dårligere fysisk og psykisk helse enn andre unge
- Rundt en tredjedel av utvalget, eller om lag 50 000 unge pårørende totalt, har en så krevende situasjon at de strever i hverdagen
- I denne gruppen er unge pårørende til personer med rusavhengighet overrepresentert

Dette er også den gruppen pårørende vi vet har de største belastningene. Erfaringer viser at de i større grad enn andre opplever tjenester som ikke ivaretar dem og deres behov, og at konsekvensene for eget liv, utvikling og helse ofte er mer alvorlige og langvarige.

Vi håper utvalget drøfter konsekvenser og tiltak, ikke bare for barn som pårørende, men også unge som skal etablere seg, som er i den sårbare overgangsfasen fra rådvill ungdom til godt etablert voksen. Vi har ny kunnskap om denne gruppen nå, og den kunnskapen er tydelig på at også de trenger tiltak.

For god rusbehandling forutsetter at pårørende og særlig barn og unge blir ivaretatt:

- Når barn og unge pårørende ikke fanges opp → svikter vi både i forebygging og tidlig innsats, og risikoen øker for alvorlige belastninger, utenforskap og egne rus- og psykiske helseutfordringer senere i livet.

- Barn og unge i familier med rusutfordringer bærer ofte store omsorgsoppgaver alene, lever med uforutsigbarhet og kan selv bli eksponert for rus, skolefravall og svakere tilknytning til arbeidslivet.
- Når pårørende ikke involveres i behandling → svekkes behandlingsforløp, motivasjon og muligheten for varig bedring.
- Når familier ikke får helhetlig oppfølging → øker risikoen for tilbakefall, samtidig som belastningene for barn, unge og øvrige pårørende forsterkes.

Vi mener at utvalget må foreslå at:

- At barn og unge pårørende identifiseres systematisk
- At de får reell oppfølging over tid – ikke bare informasjon
- At deres behov blir et fast vurderingspunkt i behandlingsforløp

For barn og unge innebærer dette også at tjenestene:

- systematisk kartlegger om pasienten har barn, her da også barn som er unge voksne
- gir alderstilpasset informasjon om situasjonen
- vurderer barn og unges omsorgssituasjon og behov for tiltak
- samarbeider med skole, fastlege og barnevern ved behov

Vi ønsker lykke til videre i utvalgsarbeidet og står til tjeneste for spørsmål.

Med vennlig hilsen

Robin Kirknes Andreassen, Fagrådgiver

Anne-Grethe Terjesen, Fagsjef